

Sucursala Iaşi în perioada 1881-1918
-filă din istoria Băncii Naționale a României

-Aprilie 2009-

“ *Sunt români care n-au fost niciodată la Iaşi, deşi n-ar trebui să fie nici unul, căci cine n-a fost aici nu poate să străbată cu înțelegere foile celor mai frumoase cronici, nu se poate pătrunde după cuviință de spiritul trecutului nostru care trăieşte în acest loc mai viu şi mai bogat decât oriunde aiurea [...]. În conştiința lui națională ar fi o lipsă dacă el n-ar fi văzut oraşul care a fost şi-şi zice încă astăzi, cu mândrie, capitala Moldovei...”*.

Nicolae Iorga

Banca Națională a Moldovei (1856) - prima bancă de emisiune

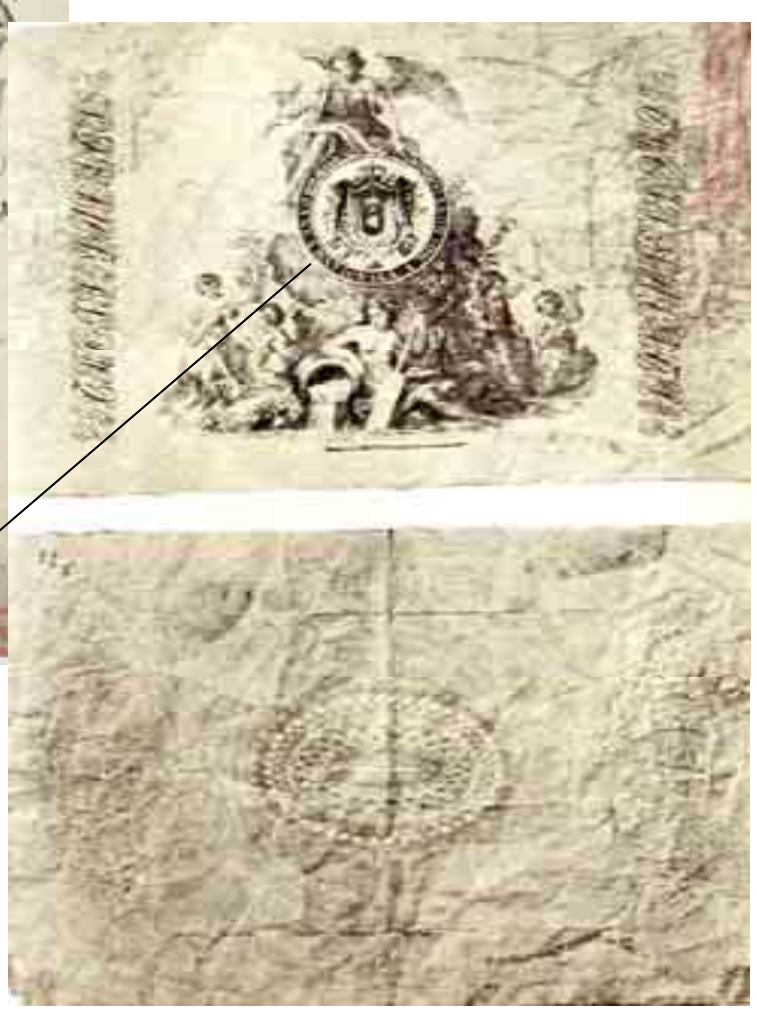
Extras din Statutul băncii

Art.6 *Banca va avea privilegiul exclusiv de a emite bilete la înfățişător începând dela 50 galbeni de aur, sub condiția ca să aibă întotdeauna în lăzile sale o a treia parte din biletele puse în circulație în aur sau argint, în numerar sau în vergi. Pentru restul biletelor emise trebuie să aibă cambii scontate sau alte sineturi plătibile într'un termen scurt.*

Bilete emise de Banca Națională a Moldovei

Iaşii la cumpăna dintre secolele XIX şi XX

Evoluția populației oraşului Iaşi, între anii 1859 şi 1899, în comparație cu alte oraşe

Oraşul	1859	1899	Ritmul de creştere (%)
Iaşi	**65.745**	**77.759**	**18**
Bucureşti	121.734	276.178	127
Galați	26.050	62.545	140
Brăila	15.767	56.330	257
Craiova	21.521	45.579	112

Comerțul- nuclee comercial-meşteşugăreşti, cu o specializare a străzilor (ulița Ciubotărească, ulița şi târgul Făinii, mahalaua Potcovarilor, ulița Croitorilor, etc). Pe Ulița Mare (astăzi bd. Ştefan cel Mare şi Sfânt) stăteau spițerii, cafengii, ceasornicarii şi tutungiii. Pe Podul Vechi (astăzi Costache Negri) erau ateliere ale blănarilor, croitorilor, zlătarii, iar pe ulița Rusească zarafii, brutarii, plăcintarii.

Iaşii la cumpăna dintre secolele XIX şi XX

Industria

1876- Fabrica de ţigarete;

1886- Fabrica de frânghii, numită apoi Textila;

1888- Fabrica de mobilă Fortuna;

1893- Turnătoria mecanică;

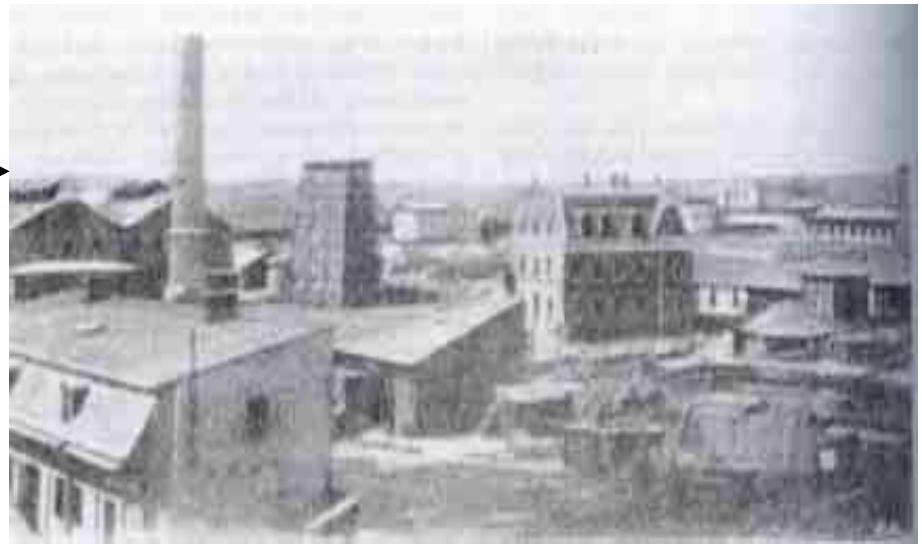
1899- Centrala de Energie Electrică;

1906- Atelierele Mecanice Nicolina;

1907- Fabrica de tricotaje Moldova;

1908- Fabrica de încălţăminte Viitorul;

1910- Ţesătura.

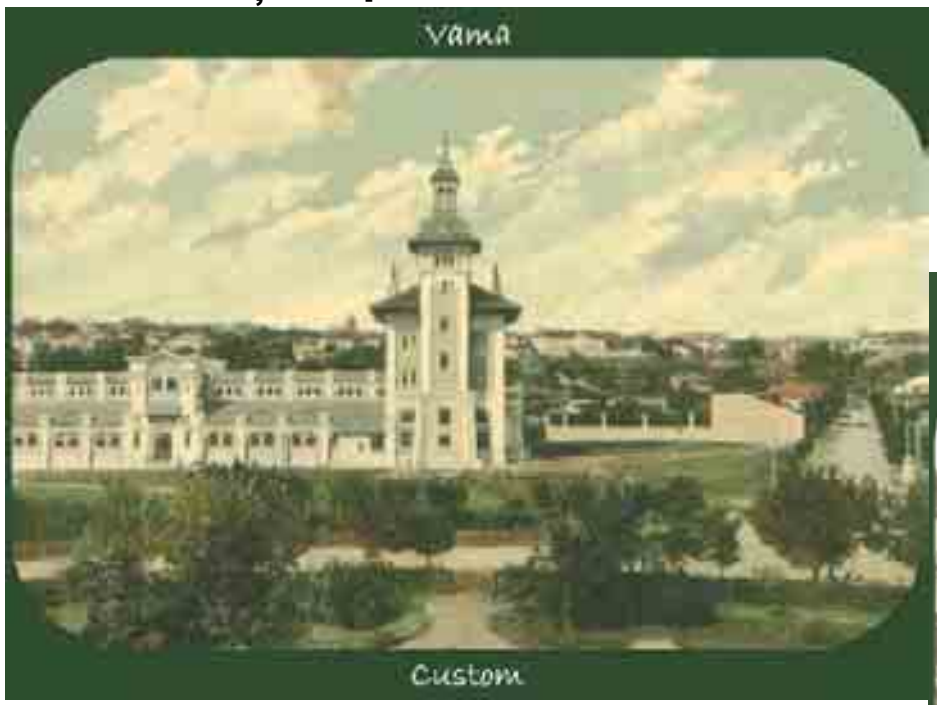

Iaşii la cumpăna dintre secolele XIX şi XX

Evenimente economice

- 1882- primul Congres Economic din România;
- 1884- al doilea Congres Economic din România.

Construcţii importante

-1893-Vama şi Antrepositele

-1900- prima linie de tramvai electric

Iaşii la cumpăna dintre secolele XIX şi XX

-1896- inaugurarea noii clădiri a Teatrului Național

-1893-1895-construirea Palatului Universității

Iaşii la cumpăna dintre secolele XIX şi XX

-1887- Sfințirea Catedralei Mitropolitane

-1912-Dezvelirea statuii domnitorului Al.I.Cuza

Iaşii la cumpăna dintre secolele XIX şi XX

Banca de Credit Român

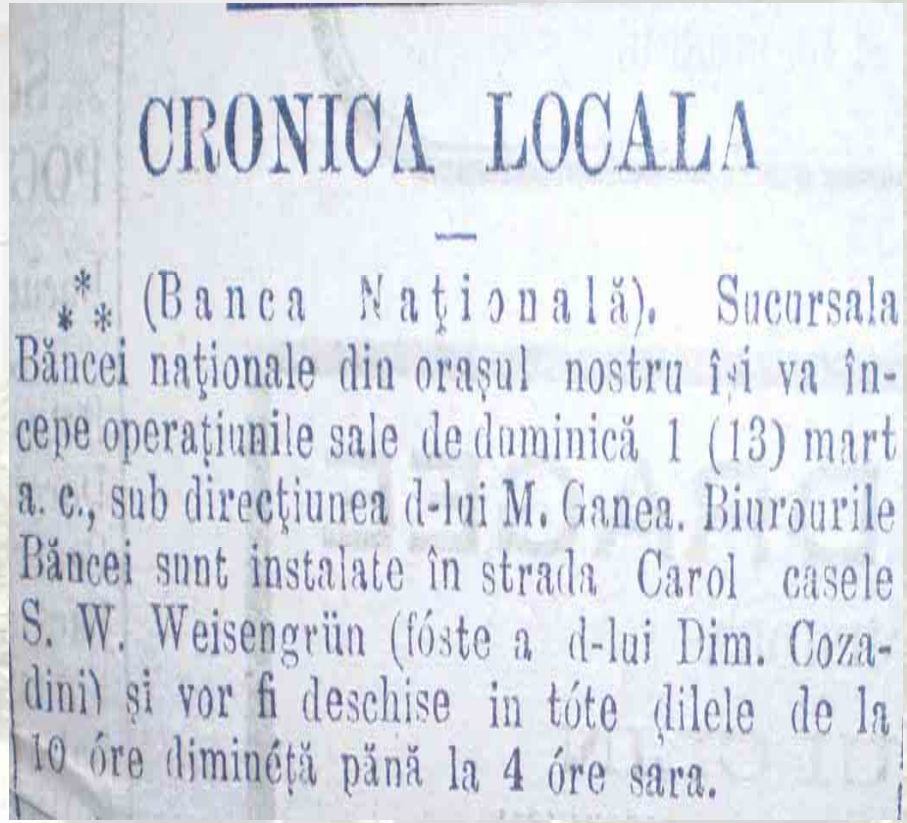
Creditul Urban

Banca Dacia

Înființarea Sucursalei Iaşi a Băncii Naționale a României

Legea nr.1233 din 17 aprilie 1880 privind înființarea BNR, art. 3 *„Banca Națională a României va institui câte o sucursală în fiecare capitală de județ şi în toate localitățile din țară unde trebuință va cere. Acum imediat va înființa sucursala în Iaşi, Galați, Brăila şi Craiova.”*

CRONICA LOCALA

—

*** (Banca Naţională). Sucursala Băncei naţionale din oraşul nostru îşi va începe operaţiunile sale de duminică 1 (13) mart a. c., sub direcţiunea d-lui M. Ganea. Biurourile Băncei sunt instalate în strada Carol casele S. W. Weisengrün (fóste a d-lui Dim. Cozadini) şi vor fi deschise in tóte ţilele de la 10 óre diminéţă pănă la 4 óre sara.

Curierul- Th. Balassan-

1/13 martie 1881

Operațiuni efectuate de Banca Națională a României Sucursala Iasi

„1) A primi în compt curent, fără plată de procente, sumele ce îi sunt versate de particulari şi de stabilimente publice sau private.

2) A scompta de la orice persoană care are compt curent cu facultatea de scompt: trate, polițe şi orice alte efecte comerciale la ordin, investite cu trei semnături şi cu scadență de maximun 100 zile. (...)

3) A primi spre încasare orice efecte de la particulari, stabilimente publice sau private care vor avea compt-curenturi, contra plății de comision. (...)

4) A libera: mandate la ordin. (...) În Sucursale asupra Bucureşcilor şi celorlate sucursale.

5) A opera prin viramente, transportul sumelor vărsate la Bucureşti în profitul compturilor curente în toate sucursalele.

6) A face avansuri pe lingouri şi pe monede streine de aur şi argint.

7) A face avansuri pe deposite de efecte publice garantate de stat, scrisuri funciare, etc.

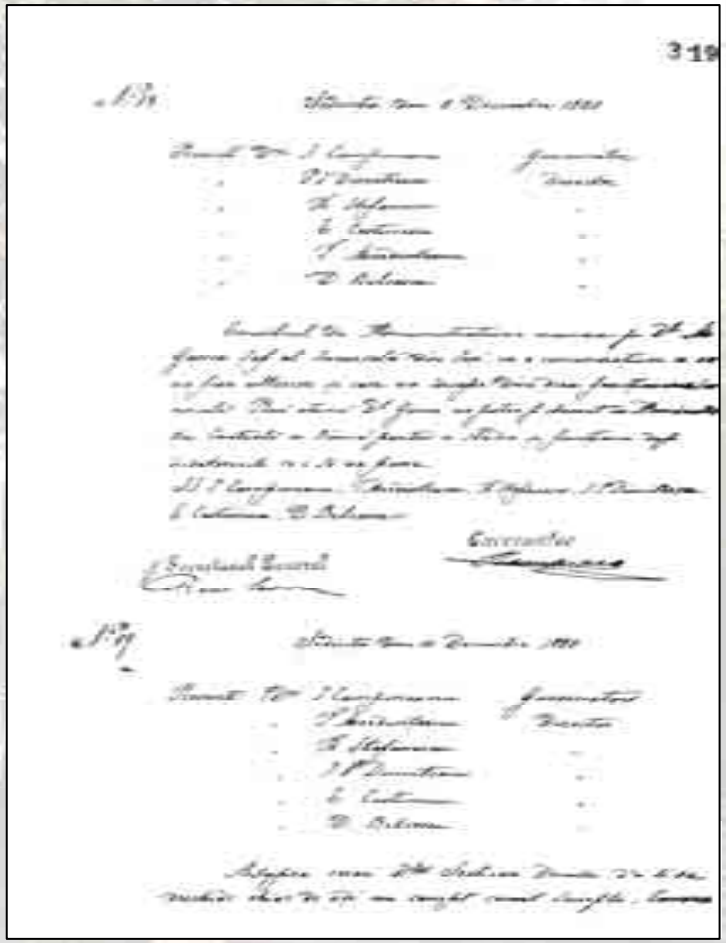
8) A primi în depozit la Bucureşti şi la sucursale, titluri române sau streine, or lingouri de aur şi argint numai la Bucureşti. Din causa insuficenței momentane a instalațiunei din Iaşi, Sucursala locală se află în imposibilitatea de a cultiva de pe acum aceste afaceri.

9) A primi de la persoane care n-au compturi curente, sume, ce li se vor înapoia numai pe baza recipisei achitată de depunător. ”

Anunț publicat în data de 1 martie 1881
în ziarul *Curierul a lui Th.Balassan*

Figuri reprezentative din Sucursala Iaşi a Băncii Naționale a României

Actul de numire a primului director al B.N.R. Sucursala Iaşi- **Matei Ganea** (8 decembrie 1880 până la 27 octombrie 1883)

A fost preşedintele secțiunii financiare la primul congres economic din România (1882), prilej cu care a lansat importante propuneri:

„a) recomandarea ca pe lângă Casele de economie existente în fiecare reşedință de județ, să se înființeze sucursale, fie cu ajutorul statului, fie cu capital privat;

b) înființarea în fiecare comună rurală a câte unei Bănci săteşti;

c) înființarea unor magazii generale pe lângă fiecare gară principală, pentru a primi şi conserva produsele agricultorilor;

d) înființarea Băncii de avansuri pe acțiuni;

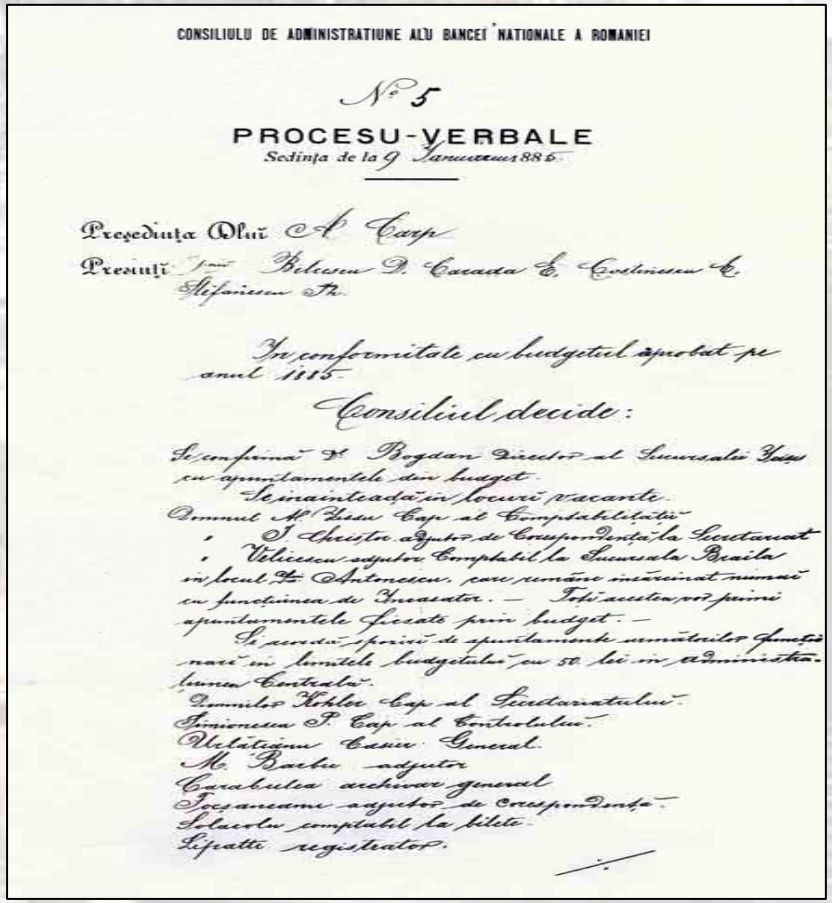
e)necesitatea înființării prin cotizații lunare a unei Bănci de prevedere şi asigurări.”

Operațiunile de “scompt” efectuate la Sucursala Iaşi a Băncii Naționale a României în primii ani după înființare

	Efecte prezentate		Efecte refuzate		Efecte admise	
	Număr efecte	**Valoare -lei-**	**Număr efecte**	**Valoare -lei-**	**Număr efecte**	**Valoare -lei-**
1882						
Suc. Iaşi	7.026	13.027.642	1.993	2.773.583	5.033	10.254.059
Total BNR	12.478	37.265.171	3.129	6.605.406	9.349	30.659.765
Pondere	**56,3%**	**34,95 %**	**63,69 %**	**41,98 %**	**53,83 %**	**33,44 %**
1883						
Suc. Iaşi	8.074	14.355.484	2.077	2.976.301	5.997	11.379.183
Total BNR	15.737	43.135.771	3.311	6.945.204	12.426	36.190.567
Pondere	**51,3 %**	**33,27 %**	**62,73 %**	**42,85 %**	**48,26 %**	**31,44 %**

Figuri reprezentative din Sucursala Iaşi a Băncii Naționale a României

Procesul verbal de confirmare în funcție a lui **Ion Bogdan**- director al Băncii Naționale a României Sucursala Iaşi (9 noiembrie 1883-25 mai 1900)

CONSILIULU DE ADMINISTRATIUNE ALU BANCEI NATIONALE A ROMANIEI

№ 5

PROCESU-VERBALE

Sedința de la 9 Ianuarie 1886

Președința Dlui A. Carp

Presenți Dnii Vilicescu D. Cazacu S. Costinescu C. Ștefănescu Th.

In conformitate cu budgetul aprobat pe anul 1886.

Consiliul decide:

Se confirmă D. Bogdan Director al Sucursalei Iași cu apunctamentele din budget.

Se înaintează în locuri vacante.

Domnul M. Vlasu Capul Contabilității

" I. Cheitu ajutor de Corespondența la Secretariat

" Vilicescu ajutor Contabil la Sucursala Brăila

în locul D. Antonescu, care remâne însărcinat numai cu funcțiunea de Casier. — Toți acești pot primi apunctamentele fixate prin budget. —

Se rendă aprinsu de apunctamentele unităților funcționarii în limitele budgetului cu cari li se administrațiunea Centrală.

Domnii Kohler Capul Secretariatului.

Ștefănescu P. Capul Contabilității.

Vilicescu Casier General.

M. Barbu ajutor

Carabulea archivar general

Socoteanu ajutor de Corespondență

Solacolu contabil la filiale

Lipatti registrator.

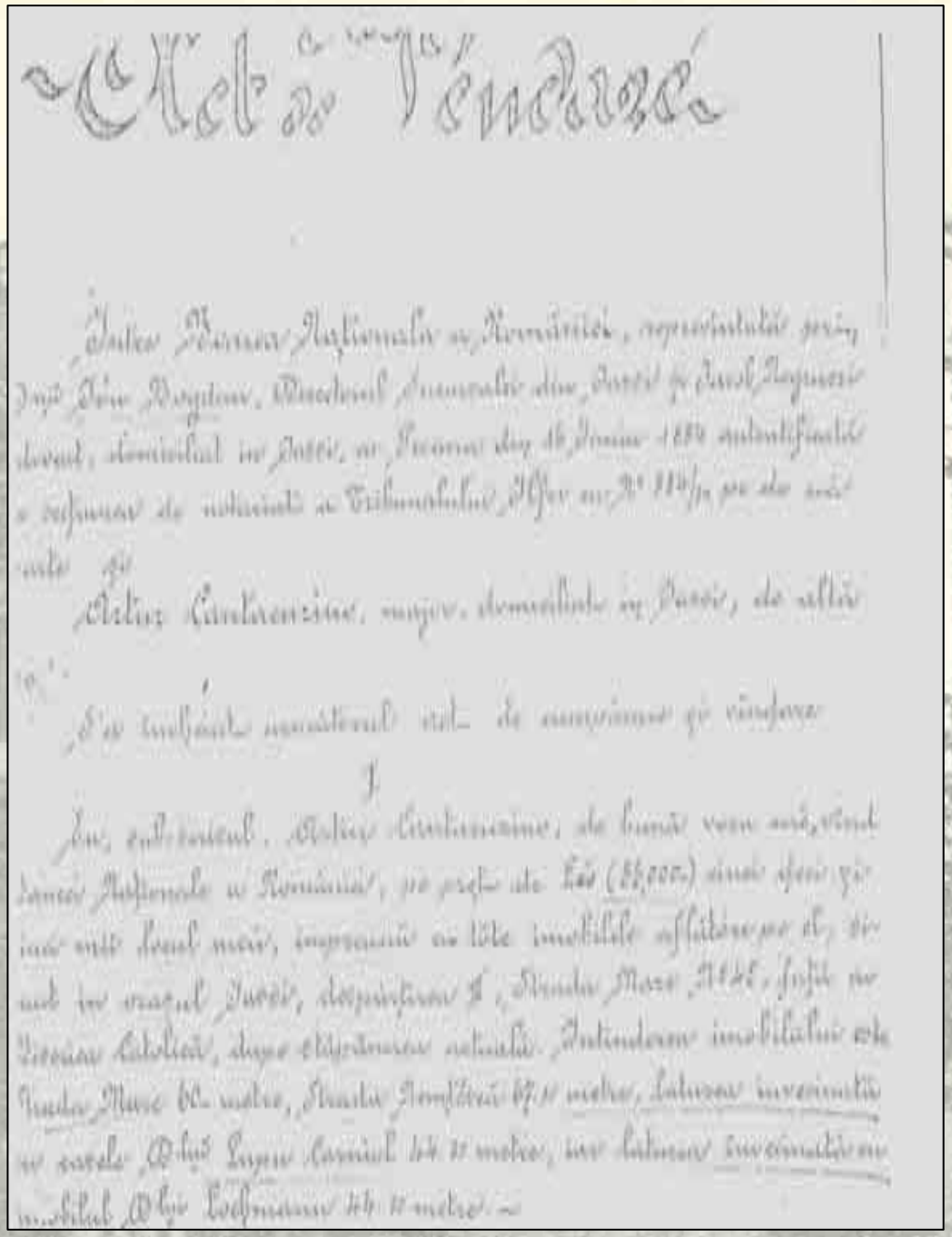
Aprecieri în presa vremii, asupra activității lui Ion Bogdan:

CRONICA ROMÂNĂ 18/30 Martie 1881

„D. Ion Bogdan, casierul general al Județului Iaşi, care-a ocupat timp de atâțea ani acestă funcțiune, şi-a dat dimisiunea, şi, regretăm că după mai multă insistență din partea d-sale, această dimisiune a fost primită. (...) ar fi bine ca noul casier să urmeze exemplul dat de d. Bogdan, ca astfel să se facă şi d-lui tot aşa de iubit şi stimat de concetățenii d-sale, după cum a fost predecesorul d-sale, a cărui retragere din funcțiune e regretată de noi.”

OPINIA, 17 mai 1897

„Inspectorii Ştefănescu şi Procopie au inspectat ieri Banca Națională şi au remas prea satisfăcuți de perfecta ordine de acolo. Unul din inspectori a făcut o singură observație, aceea că un funcționar face pe un zero mai mic de cît pe celelalte cifre”.

Act de Vânzare

Banca Națională a României, reprezentată prin Dnii Dim. Bogdan, Directorul Sucursalei din Iași și Paul Negoescu Șeful Agenției domiciliat în Iași, ce figurează din de Domnia sa identificată cu referință de notariat a Tribunalului Iași cu Nr. 113/p, pe de o parte ca

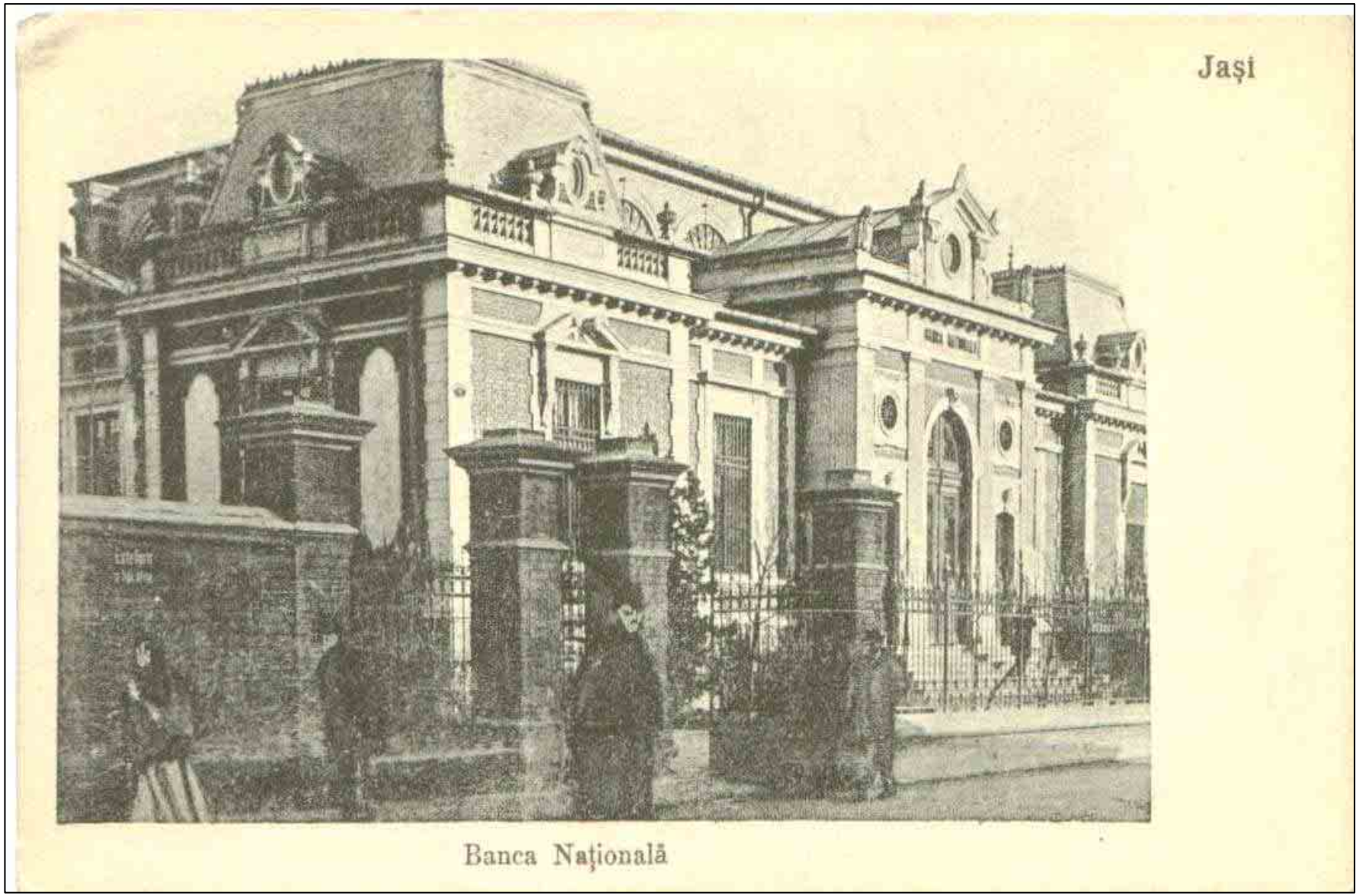
Vânzător Cantacuzino, major, domiciliat în Iași, de altă parte,

S'a încheiat următorul act de cumpărare și vânzare

I.

Eu, subscrisul, Atelier Cantacuzino, de bună voie vând Băncei Naționale a României, pe prețul de Două (80,000) sute șase zeci mii lei noi, imprumutul cu titlu imobilul aflător pe el, din oraș în orașul Iași, despărțirea 1, Strada Mare Nr. 25, fostă cu Vecinii Catolici, după etajarea actuală. Întinderea imobilului este Strada Mare 60 metri, Strada Romînă 67.11 metri, latura învecinată cu casele D-lui Lupu Cornel 64.11 metri, iar latura învecinată cu imobilul D-lui Codreanu 64.11 metri.

“Act de vendare” din 21 iunie 1884, pentru terenul pe care a fost construit primul sediu al Băncii Naționale a României Sucursala Iaşi

Sediul Sucursalei Iaşi a Băncii Naționale a României, în perioada 1888-1944, distrus în timpul bombardamentelor din cel de-al doilea război mondial.

“Actul de fundare” al clădirii depus în 1885 la temelia primului sediul al Sucursalei Iaşi:

"Astăzi la 14 mai 1885 domnind Majestățile Loru regele Carolul I şi regina Elisabeta, fiind miniştrii I.I.Câmpianu, generalul Fălcăoianu, George Leca, Radu Mihaiu, C.Nacu, A.Stolojan şi Dimitrie Sturza, locțiitoriu de guvernatoriu al Băncii Naționale fiind Antonu Carpa, directori D. Bilcescu, Eug. Carada, Emil Costinescu, I. P. Dumitrescu, Teodor Ştefanescu, censori L. Câmpianu şi Ştefan Ioanide, director al sucursalei I. Bogdanu, s-au pus temelia Băncii Naționale Iaşi după proiectele dresate de domnul arhitect N. Cerchez".

Grigore Trancu- Iaşi

A lucrat în Sucursala Iaşi a Băncii Naționale a României în perioada 1899-1902. Absolvent al Şcolii Superioare de Comerț din Iaşi, a beneficiat de tradiția stabilită de Banca Națională, potrivit căreia cei mai buni absolvenți ai şcolii erau angajați la sediul central al băncii, sau sucursale ori agenții.
La sucursala Băncii Naționale din Iaşi parcurge toate treptele ierarhice până când, remarcat ca bun organizator de către directorul său, este propus pentru un post vacant de casier.

Eugeniu Carada, aflat într-o vizită surpriză la Iaşi, impresionat de profesionalismul şi devotamentul acestuia, îi dă o altă misiune: "*Ştiu că trebuia să fii numit casier însă fă-ți o delegație urgentă. Pleci imediat la Dorohoi şi la Herța unde vei înființa agenții ale Sucursalei.*"
Nu va ajunge niciodată casier de bancă, lucru ce va rămâne pentru el *"un ideal nerealizat".*

Articole de presă

- Conferință despre: “Registrele comercianților şi importanța lor la descoperirea fraudelor în falimente”. – 15 Decembrie 1894.
- Efecte de primit şi efecte de plată. – 1 şi 15 Ianuarie 1895 – Buletinul Camerei de comerț Iaşi.
- Cursul schimbului şi dobânda. – 1 Iulie 1899. – În “Creditul”.
- Iaşul zona liberă. – Ecoul, 2 Noiembrie 1905.

Legi şi expuneri de motive

- Legea pentru reglementarea conflictelor de muncă. – 1920.
- Legea pentru organizarea sindicatelor profesionale. – 1921.
- Unificarea administrativă a asigurărilor sociale şi întinderea acestor organizațiuni în Basarabia. – 1921.
- Legea pentru asigurarea comercianților. – 1926.
- Proiectul pentru contractul de muncă. – 1921 şi 1927.

Volume şi broşuri

- Societăți cooperative. – Iaşi, 1899.
- Cursul schimbului şi dobânda. – Iaşi, 1900.
- Concepția juridică a bancrutei. – Bucureşti, 1912.
- Curs de comerț şi contabilitate, pentru şcoale comerciale superioare. – Bucureşti, 1914.
- Măsurile economice şi financiare în timpul războiului actual. – Bucureşti, 1915.
- Noțiuni elementare de comerț şi contabilitate. – Editura Socec & Co. 1925, Bucureşti.
- Eminescu Economist. – 1933.

"Ei, bine, mă mândresc cu obârşia mea care este dintr-o umilă familie de negustori. Datorez totul sărăciei mele.

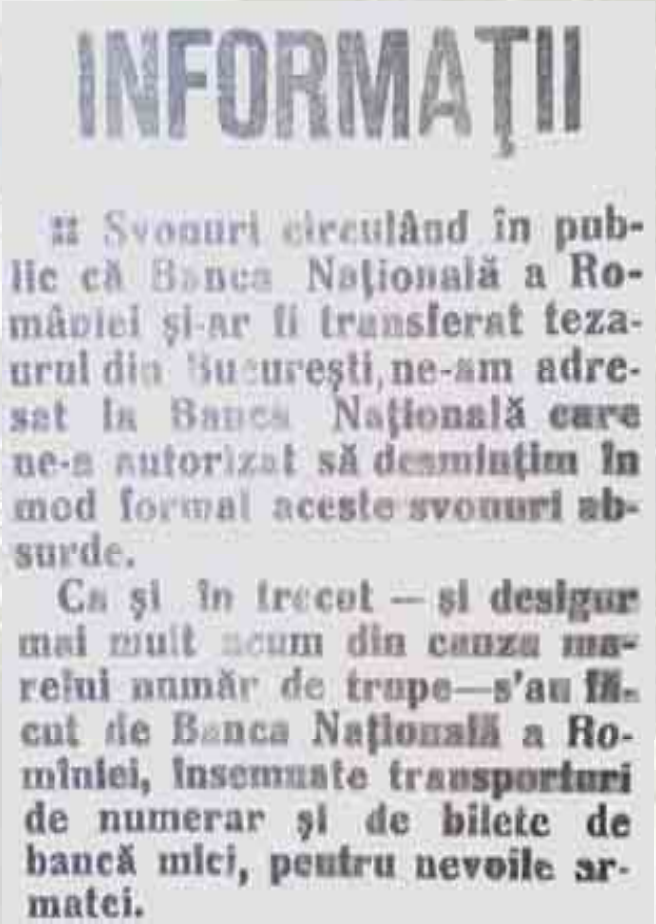
Şi de la Banca Națională am învățat, când închideam casa de bani unde aveam atâtea milioane, aveam 20 de ani şi aveam 20 de milioane sub cheie – ceea ce face astăzi un miliard, am învățat că cele 20 de milioane erau ale băncii şi eu mergeam să împrumut un leu de la un prieten ca să pot mânca în ziua aceea. A fost învățătură mare care trebuie s-o ştim cu toții.

Alta este bogăția țării şi a instituției unde lucrezi şi alta este patrimoniul tău. Şi nu trebuie să le confunzi. Învățătura aceasta am luat-o dintre zidurile Băncii Naționale".

Grigore Trancu- Iaşi

Mutarea sediului central al Băncii Naționale a României şi a tezaurului la Iaşi

- **septembrie 1916-** datorită ocupării de către armata germană şi austro-ungară a unei mari părți din teritoriul național, inclusiv a capitalei, Banca Națională hotărăşte mutarea la Iaşi a tezaurului. Pentru asigurarea desfăşurării în bune condiții a acestei operațiuni a fost desemnat Theodor Căpitanovici, director din Centrala Băncii Naționale a României.
- **9/22 septembrie 1916-** viceguvernatorul I.G. Bibicescu informează Consiliul general că tezaurul Băncii Naționale a României a ajuns la Iaşi, însoțit de directorul Theodor Căpitanovici şi cenzorul Anghel Saligny.

INFORMAȚII

Svonuri circulând în public că Banca Națională a României şi-ar fi transferat tezaurul din Bucureşti, ne-am adresat la Banca Națională care ne-a autorizat să desmințim în mod formal aceste svonuri absurde.

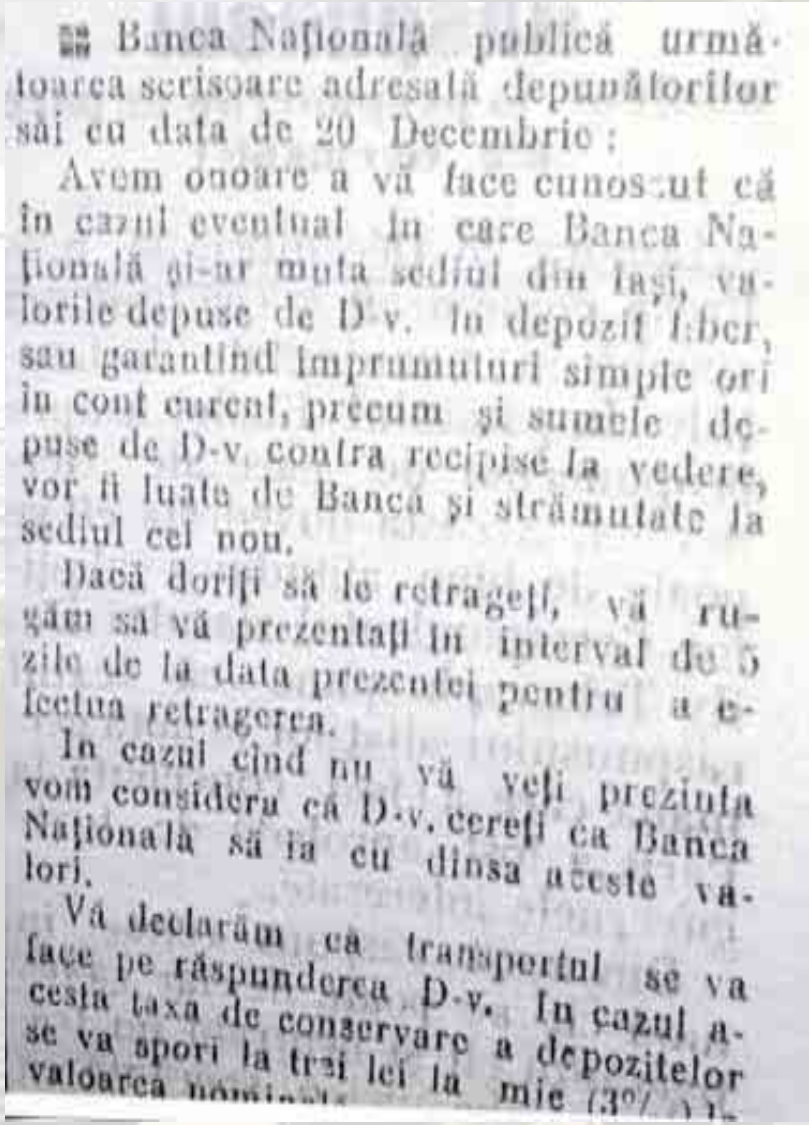
Ca şi în trecut — şi desigur mai mult acum din cauza marelui număr de trupe — s'au făcut de Banca Națională a României, însemnate transporturi de numerar şi de bilete de bancă mici, pentru nevoile armatei.

Articol publicat în ziarul Opinia din 13 august 1916 pentru dezmințirea zvonurilor privind mutarea tezaurului Băncii Naționale la Iaşi

Mutarea sediului central al Băncii Naționale a României şi a tezaurului la Iaşi

- **15/28 septembrie 1916-** Consiliul general al Băncii Naționale a României este informat cu privire la modul în care a fost transportat şi depozitat tezaurul Băncii la Iaşi.

- **12/25 noiembrie 1916-** Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României a decis strămutarea, în mod provizoriu, cu începere din 14/27 noiembrie 1916, a sediului juridic şi reşedinței Băncii Naționale a României la Iaşi.

Banca Națională publică următoarea scrisoare adresată depunătorilor săi cu data de 20 Decembrie:

Avem onoare a vă face cunoscut că în cazul eventual în care Banca Națională şi-ar muta sediul din Iaşi, valorile depuse de D-v. în depozit liber, sau garantînd împrumuturi simple ori în cont curent, precum şi sumele depuse de D-v. contra recipise la vedere, vor fi luate de Bancă şi strămutate la sediul cel nou.

Dacă doriți să le retrageți, vă rugăm să vă prezentați în interval de 5 zile de la data prezentei pentru a efectua retragerea.

În cazul cînd nu vă veți prezinta vom considera că D-v. cereți ca Banca Națională să ia cu dînsa aceste valori.

Vă declarăm că transportul se va face pe răspunderea D-v. În cazul acesta taxa de conservare a depozitelor se va spori la trei lei la mie (3%) [illegible] valoarea nominală

Comunicatul Băncii Naționale a României apărut în ziarul ieşean Opinia din 8/20 decembrie 1916 adresat deponenților de valori

Mânat grăbit, din gara Iaşi, tezaurul României a luat drumul pribegiei

Primul transport al tezaurului Băncii Naționale a României la Moscova în data de 15/28 decembrie 1916:

-1738 lăzi cu stocul metalic al Băncii Naționale a României, în valoare de 314.580.456,84 lei;

-2 lăzi în valoare de 7.000.000 lei, în care se aflau bijuteriile coroanei.

Al doilea transport al tezaurului Băncii Naționale a României la Moscova, în data de 27 iulie 1917:

-188 de lăzi, cu valori stabilite la 1.594.336.721,09 lei, din care 4 lăzi cu aur în valoare de 574.523,57 lei.

Valoarea totală a aurului depus în tezaurul de la Moscova a ajuns la 315.154.980,41 lei aur.

Acte de caritate desfăşurate la Iaşi cu sprijinul B.N.R.

- donații pentru ajutorarea sinistraților din Moldova, în urma inundațiilor din 1897;
- tipărirea în 1913 a celei de-a doua ediții a lucrării monografice *Oraşul Iaşi-Monografie istorică şi socială, ilustrată* a lui N.A.Bogdan;
- susținerea publicării unor reviste de specialitate în anul 1916 (a Facultății de Drept, a Stațiunii Meteorologice-Agricole din Găvăneşti-Iaşi) şi a unor societăți filantropice;
- ajutoare în bani pentru strângerea în 1917 a fondului cantinelor populare din Iaşi;
- repararea sediului Liceului Național din Iaşi care a servit ca spital pentru răniții din război;
- Susținerea Universității din Iaşi pentru întreținerea celor patru cămine ale studenților.

